

Det offentliga terminologiarbetet

Redovisning av uppdrag i regleringsbrev 2018

Innehåll

Innehåll	2
Redovisning av uppdraget	3
<i>Sammanfattning</i>	<i>3</i>
<i>Inledning</i>	<i>3</i>
<i>Kort bakgrund</i>	<i>Fel! Bokmärket är inte definierat.</i>
1. Hur ISOF arbetar med terminologi. Samarbete med myndigheter och andra aktörer inom terminologiområdet?	6
<i>Genomförd verksamhet under 2018</i>	<i>6</i>
2. Hur ISOF fortsatt planerar att arbeta med offentlig terminologi.....	11
<i>Hösten 2018</i>	<i>11</i>
<i>2019</i>	<i>11</i>
Bilaga	Fel! Bokmärket är inte definierat.

Ur regleringsbrev 2018 för Institutet för språk och folkminnen:

Det offentliga terminologiarbetet

Institutet för språk och folkminnen ska återrapportera hur myndigheten arbetar och fortsatt planerar att arbeta med offentlig terminologi. Bland annat ska myndigheten redovisa samarbetet med myndigheter och andra aktörer inom terminologiområdet och resultat av samarbetet.

Redovisningen ska lämnas till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast den 30 september 2018.

Redovisning av uppdraget

Sammanfattning

Regeringen har tidigare gjort bedömningen att ansvaret för att samordna arbetet med offentlig terminologi bör ligga hos Institutet för språk och folkminnen (ISOF). I regleringsbrevet för 2018 gavs myndigheten i uppdrag att särskilt återrapportera hur detta arbete bedrivs vid myndigheten och hur planerna för verksamheten ser ut framöver. Sedan uppdraget lämnades i december 2018 har förutsättningarna för ISOF:s arbete med terminologi delvis förändrats i och med att ägarna till Terminologacentrum (TNC) meddelat att verksamheten kommer att läggas ned. TNC har tidigare haft ett särskilt statligt stöd för att bedriva terminologisk verksamhet och har under 2017 och 2018 erhållit bidrag från ISOF för viss terminologisk verksamhet. ISOF har under våren 2018 bland annat inriktat sig på att inhämta kunskap och information för att bedriva terminologisk verksamhet i enlighet med den ansvars- och rollfördelning som ISOF redovisade till regeringen i juni 2017. Rekrytering av terminologer till myndigheten har påbörjats. Två nya medarbetare beräknas vara på plats under tidig vinter 2018 för att arbeta med offentlig terminologi. Diskussioner har också förts med TNC och med bolagets likvidator om övertagande av olika resurser så som bl.a. TNC:s bibliotek och Rikstermbanken.

Inledning

Med utgångspunkt i regeringens bedömning att Institutet för språk och folkminnen (ISOF) ska ha det övergripande ansvaret för det offentliga terminologiarbetet i

Sverige återrapporterar ISOF härmed hur myndigheten arbetar och fortsatt planerar att arbeta med offentlig terminolog.

Institutet för språk och folkminnets utgångspunkt är att myndigheten ska bedriva arbetet enligt den rapport som myndigheten lämnade i juni 2017. Dock har en viktig förändring av förutsättningarna skett i och med att ägarna till Terminologicentrum AB - TNC på bolagsstämman 22 februari 2018 beslutat att lägga ner verksamheten fr.o.m. den 31 december 2018. ISOF har därför under våren 2018 lagt särskild vikt vid att skapa en bild av hur ISOF:s arbete med offentlig terminologi och språkvård kan och bör bedrivas framöver med utgångspunkt i de nya förutsättningar som en nedläggning av TNC har gett upphov till. ISOF har också inlett en rekrytering av nya medarbetare som ska arbeta inom terminologiområdet samt påbörjat planeringen för att kunna ta emot delar av TNC:s tillgångar så som Rikstermbanken, TNC-bas och biblioteket.

Bakgrund

Tidigare utredningar

Hösten 2015 beslutade regeringen att en översyn skulle göras av det offentliga terminologiarbetets organisation och struktur (N2015/06730/FÖF). I januari 2016 presenterades översynen i form av en promemoria från Näringsdepartementet. I promemorian gavs en bakgrund till det dåvarande offentligt finansierade terminologiarbete och de olika aktörernas roller. I promemorian lämnades vidare vissa bedömningar och förslag gällande statens ansvar för terminologiarbetet. Ett av dessa förslag var att ISOF skulle få ett tydligare och mer övergripande ansvar för svensk terminologi. I översynen framhölls också att de statliga myndigheterna, kommunerna och landstingen behöver riktlinjer och stöd för sitt terminologiarbete så att de bättre kan leva upp till språklagens bestämmelse om terminologi.

Regeringen gjorde i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg. omr. 17, avsnitt 3.6.6) bedömningen att ISOF:s övergripande ansvar för svensk språkvård och genomförande av språkpolitiken tydligare bör omfatta även svensk terminologi-utveckling. Regeringen ansåg i enlighet med förslagen i översynen att det statliga bidraget till TNC borde preciseras och inriktas på ett antal definierade allmännyttiga tjänster samt att en del av medlen därmed även borde kunna bekosta ISOF:s övergripande ansvar för verksamheten.

Utdrag ur ISOF:s rapport 2017 *Förslag på ansvarsfördelning inom det offentliga terminologiarbetet.*

I regleringsbrevet för 2017 fick ISOF regeringens uppdrag att senast den 15 juni 2017 lämna ett förslag på hur ansvarsfördelningen inom det offentliga terminologiarbetet kan preciseras ytterligare. I uppdraget ingick att bedöma vilka uppgifter som borde ingå i ISOF:s övergripande ansvar för svensk terminologisk utveckling såväl avseende offentliga aktörers som näringslivets behov, samt att redovisa vilka allmännyttiga tjänster och uppgifter som borde finansieras via statens bidrag till terminologisk verksamhet.

I rapporten redogjorde ISOF både för sin egen roll och för de uppgifter som ligger hos andra statliga myndigheter, landsting och kommuner samt hos TNC och andra privata aktörer på marknaden.

ISOF lyfte i rapporten fram sin framtida roll som att stödja myndigheternas termarbete samt inventera och följa upp den offentliga användningen och utvecklingen av termer och begrepp. Det uppföljande arbetet kan med fördel ingå som en del i det regeringsuppdrag ISOF redan har med att följa språklagen (2009:600). ISOF ska också analysera och genomföra utredningar inom centrala områden, sprida kunskap och publicera termer och begrepp i en öppen databas samt samordna och driva kontakt- och samarbetsnätverk, erbjuda utbildningar och ge råd och riktlinjer.

Statliga myndigheter, landsting och offentliga aktörer ska fortsätta att driva det operativa arbetet med facktermer inom respektive område. De offentliga aktörerna kan delta i de nätverk och termgrupper som redan finns i dag, eller som framöver kan tillkomma på initiativ av bland annat ISOF, inom sina respektive sektorer och branscher. Resultatet av arbetet ska rapporteras till ISOF.

AB Terminologicentrum (TNC) föreslogs tillsvidare administrera Rikstermbanken med tillhörande bibliotek och samlingar. Rikstermbanken behöver utvecklas till en öppen databas tillgänglig för såväl användare inom den offentliga sektorn som inom näringslivet och civilsamhället. Inom ramen för de anslagsmedel som ISOF tilldelas för terminologisk verksamhet var tanken att TNC tillsvidare beviljas ett bidrag för denna verksamhet.

Näringslivets behov av termutveckling och terminologiutredningar kan liksom i dag tillgodoses av TNC eller andra aktörer som tillhandahåller liknande tjänster på marknaden. Med stöd av en termbank med öppen data tillgängliggörs inte bara begrepp och termer för näringslivets företrädare, fler aktörer ges också möjligheten att utveckla tjänster med stöd av de samlade data som finns registrerade i Rikstermbanken.

Överenskommelse med TNC 2018 och förändringar under året

ISOF och TNC har sedan 2013 haft en överenskommelse gällande arbetet med termgrupperna. I och med att de statliga medel till offentlig terminologi som tidigare anvisats TNC 2017 överfördes till ISOF utökades överenskommelsen med TNC att även omfatta ytterligare delar av verksamheten. ISOF har under 2018 fortsatt samarbeta med TNC genom en liknande överenskommelse. TNC:s åtaganden har omfattat förvaltning, drift, underhåll, och marknadsföring av Rikstermbanken, drift och förvaltning av bibliotek för existerande terminologi, införskaffande av nyutkommen och äldre terminologisk litteratur som är relevant för uppdraget samt färdigställande av sökbar digitalisering av kortarkivet under 2018. Dialoger förs för närvarande om att omformulera uppdraget i överenskommelsen till följd av att TNC:s ägare har beslutat om likvidering av bolaget.

Enligt överenskommelsen ska TNC medverka i nationella och internationella nätverk för att utveckla terminologisk kompetens och terminologiska metoder, förvalta och driva arbetet i Svenska datatermgruppen, Svenska biotermgruppen, Svenska optiktermgruppen och Byggtermgruppen samt erbjuda en termtjänst för att ge svar på termfrågor från myndigheter, organisationer och allmänhet.

1. ISOF:s arbete med terminologi. Samarbete med myndigheter och andra aktörer inom terminologiområdet.

Genomförd verksamhet under 2018

Informationsinhämtning

Under våren 2018 fick myndigheten göra ett omtag angående förslag på roll- och ansvarsfördelningen av det offentliga terminologiarbetet, baserat på det faktum att TNC skulle komma att avvecklas under 2018. Våren 2018 har myndigheten därför haft ett antal kontakter med olika aktörer inom området för att inhämta information om hur terminologisk verksamhet bedrivs och skulle kunna bedrivas när det gäller offentlig terminologi. Informationen har bl.a. rört framtida organisering och dimensionering av arbetet med offentlig terminologi och har hämtats genom kontakt med det Norska språkrådet, Institutet för de inhemska språken i Finland, forskningsnätverket "Termer och terminologisering i svenskt fackspråk", TNC och SIS.

Inventeringsarbetet har även omfattat arbetsmodeller, standardiseringsarbete och databaslösningar, liksom en översyn av befintliga termnätverk och en översyn av nationella men även nordiska och europeiska termgrupper. En inventering har gjorts av terminologiska resurser i form av termbanker, termtjänster och konsultföretag med terminriktning.

En intern arbetsgrupp på avdelningen Språkrådet på ISOF har under våren påbörjat analysen av terminologiuppdraget och dess koppling till befintlig verksamhet både vid Språkrådet och övriga delar av myndigheten inom språkpolitik, klarspråk, språkrådgivning och flerspråkighet.

Informationsspridning

Information om uppdraget har publicerats på myndighetens informationskanaler så som den externa webbsidan och Språkrådets Facebooksida.

Information om ISOF:s arbete med terminologiuppdraget har publicerats på Språktidningens webbsida.

ISOF har informerat och haft dialog om uppdraget med språkkonsulter i bl.a. nätverket Samspråk, med olika språkvetare, Språkvårdsgruppen och i kontakter med nätverket för nordiska språknämnder samt Klarspråksnämnden.

Medverkan i olika nätverk

ISOF har under året fortsatt sitt befintliga arbete med att genom representanter för avdelningen Språkrådet delta i termgrupper som Svenska datatermgruppen och Svenska Läkaresällskapets språkkommitté och i forskningsnätverket Termer och terminologisering i svenskt fackspråk. ISOF har också deltagit i möten i ett myndighetsgemensamt nätverk för terminologi där representanter från ett stort antal myndigheter är representerade.

ISOF är en av nio deltagande europeiska institutioner i eTranslation Termbank-projektet med uppdraget att samla in terminologiska resurser.

Flerspråkig terminologi

Inom området flerspråkighet och termer har ISOF fortsatt att aktivt arbeta med att revidera den svenska basordlistan som ligger till grund för Lexin, vilket är lexikon som är speciellt anpassade för att användas i undervisningen i svenska som andraspråk, samt den svenska ordlistan som ligger till grund för tolkordlistor. ISOF arbetar också aktivt med att utveckla områdes- och ämnesspecifika ordlistor inom de olika nationella minoritetsspråken.

Förslag på organisation och roller på övergripande nivå

Tillsammans med olika aktörer inom offentlig terminologi har ISOF under våren 2018 utvärderat och analyserat de praktiska förutsättningarna för att genomföra de förändringar som följer av bedömningarna i rapporten från juni 2017. Figur 1 nedan visar på en övergripande nivå vilka ISOF bedömer vara de olika aktörerna inom den offentliga terminologin och vilket inbördes förhållande de har till varandra. I den preliminära struktur som ISOF skisserade i sin rapport från juni 2017 utgör ISOF navet och samordnar, samverkar, sprider kunskap, följer upp samt förvaltar de termer myndigheterna och termgrupperna arbetar fram och beslutar om. Det operativa arbetet bedrivs dock med fördel inom respektive sektor/bransch. Samtliga aktörer bör också beakta den terminologi som genereras inom EU och EU-språkvården.

Figur 1. Modellen visar de olika aktörerna inom den offentliga terminologin.

Förändringar i tidigare föreslagna roller- och ansvarsfördelning inom offentlig terminologi

Den roll- och ansvarsfördelning som ISOF beskrev i sin rapport i juni 2017 anser myndigheten fortfarande är ändamålsenlig, dock har vissa ändringar i den framtida strukturen blivit aktuella tidigare än vad ISOF räknade med i och med att TNC:s ägare har beslutat att avveckla bolaget. Detta resulterar i att ISOF:s roll och ansvar kan bli att redan från år 2019 utveckla, driva och förvalta Rikstermbanken, tillgängliggöra innehållet i Rikstermbanken som öppna data samt driva och förvalta det bibliotek som i dag finns på TNC. Diskussioner om ett eventuellt övertagande förs för närvarande med bolagets likvidator.

Den informationsinhämtning och de samtal som har genomförts under våren har i mångt och mycket förtydligat kopplingen mellan ISOF:s verksamhet inom offentlig terminologi, språklagen, klarspråk och språkvård. Ansvars- och aktivitetsområden som lyfts fram omfattar inventering, uppföljning, analys samt samordning av och samverkan inom den offentliga terminologiverksamheten. Behovet av kunskapsspridning av bl.a. arbetsmodeller för terminologiskt utvecklingsarbete, genomförande av inspirationsföreläsningar, främjande av nätverk och bidrag till att terminologiprojekt kommer igång på myndigheter är återkommande förslag på framtida uppdrag inom området.

När det gäller myndigheter och andra offentliga aktörer anser ISOF att det är viktigt att dessa aktörer utvecklar terminologi som en del i arbetet med språkvården och klarspråk, driver det egna operativa termarbetet samt rapporterar resultat av det egna terminologiarbetet till ISOF.

För myndigheter och andra offentliga aktörer samt företag så kommer det fortsatt behövas och finnas aktörer på den kommersiella marknaden som fungerar som tjänsteleverantörer inom det operativa arbetet.

Organisering och dimensionering av arbetet

Beskrivningen av organisation samt behov av dimensionering av arbetet som lades fram i ISOF:s svar sommaren 2017 är fortfarande till stor del aktuell. Den modell för tilldelning av finansiella resurser till TNC för Rikstermbanken och biblioteket som beskrevs är inte längre aktuell till följd av TNC:s avveckling. ISOF arbetar nu med att finna en lösning för hur de tillkommande arbetsuppgifterna kan lösas inom ramen för myndighetens verksamhet. Förutom nyrekrytering av två terminologitjänster räknar myndigheten med att kunna tillvarata vissa arbetsuppgifter inom ramen för nuvarande personals tjänster, men för att kunna motsvara alla de förväntningar och

krav som finns på samordning av arbetet med terminologi krävs på sikt ett resurstillskott.

Identifierade områden och behov av bemanning

Svensk offentlig terminologi samt flerspråkighet och terminologi

- Termsamordning
- Utveckling och spridning
- Inventering, insamling och analys
- Informations- och kunskapsspridning

Nätverk och grupper

- Utveckla och bibehålla nätverk och grupperingar så som olika termgrupper, myndighetsgrupp, nätverk för "terminologikonsulter"

Terminologisk infrastruktur

- Utveckla, driva och tillgängliggöra "Rikstermbanken"
- Språkteknologisk bearbetning både inom svensk och flerspråkig terminologi
- Underhåll av TNC bas

Kunskapsspridning och kunskapsinhämtning

- Ingå i nationella nätverk
- Ingå i internationella nätverk
- Termtjänst

Bibliotek

- Driva och förvalta bibliotek

Utbildning och forskning

- Påverkansfaktor och samarbetspartner inom terminologisk utbildning och forskning

Rekrytering av terminologer

Under sensvåren och sommaren påbörjades rekryteringen av två språkvårdare/terminologer för arbete inom svensk offentlig terminologi.

Tjänsterna utannonserades och 33 ansökningar kom in till myndigheten. Ambitionen är att beslut om tillsättningar kan fattas under oktober 2018.

För att fullt ut kunna uppfylla alla de uppgifter som anges ovan räknar myndigheten med att en nyrekrytering av ytterligare totalt 2- 3 personer på sikt är nödvändig. Dock saknar myndigheten i dagsläget ekonomiskt utrymme för detta.

2. Hur ISOF fortsatt planerar att arbeta med offentlig terminologi.

Hösten 2018

Med de nya medarbetarna på plats kommer det praktiska arbetet med att utveckla och bygga ISOF:s verksamhet inom svensk offentlig terminologi att börja ge konkreta resultat, detta gäller även arbetet med att utveckla terminologisk infrastruktur.

För närvarande förs samtal med likvidatorn för TNC om överföring av vissa delar av bolaget som är av betydelse för det fortsatta arbetet med offentlig terminologi. Diskussionerna gäller bland annat flytt och överföring av Rikstermbanken, TNC-bas och biblioteket.

2019

Det fortsatta arbetet med att utveckla och bygga ISOF:s verksamhet inom svensk offentlig terminologi samt implementera verksamheten i befintlig organisation och uppdrag kommer att fortsätta under 2019. Arbetet med koppling till flerspråkig terminologi kommer att behöva utvecklas. ISOF ser även arbetet med att få det terminologiska biblioteket på plats så tidigt som möjligt som mycket angeläget. Dock är tidplanen för detta arbete avhängigt vilka ekonomiska resurser som är möjliga att avsätta för ändamålet.